Høringssvar

vedr. projektforslaget for Naturnationalpark Hanstholm

Til: Naturstyrelsen
Dato: 3. november 2026

Dansk Botanisk Forening arbejder for at udforske og bevare den danske flora og mener grundlæggende, at naturen har en værdi i sig selv, og at naturlig botanisk diversitet og naturlige processer skal vægtes højt. Derfor roser vi Naturstyrelsen Thy for en ambitiøs plan med helårsgræsning på 4.833 ha, der rummer varieret natur fra skov til strand, heriblandt enestående botaniske lokaliteter. NNP Hanstholm har potentiale til at fremme en lang række truede plantearter og udvide deres voksesteder.

Vores vigtigste ønsker er, at hegnet ved Sårup udvides, så de artsrige overdrev på Sårupskrænten kan sikres og udvides (punkt 1), at der satses på reproducerende dyr i hele naturnationalparken og et naturligt græsningstryk (punkt 4 og 7), og at Europæisk Bison udsættes allerede fra åbningen (punkt 6).

1. Dansk Botanisk Forening finder det problematisk, at projektplanens oplæg til afgrænsning af NNP Hanstholm omkring Sårup ikke giver mulighed for at udvide de særligt værdifulde forekomster af kalk- og surt overdrev på Sårupskrænten. Netop her findes ekstremt artsrige skrænter, hvor kalkgræsland og surt græsland blandes, med en række rødlistede karplanter, herunder den truede smalbægret ensian. Ifølge planen tyder kreaturstier på, at skrænterne aldrig har været opdyrket, og de må derfor antages at have lang kontinuitet. I tråd med brandmandens lov (beskyt > genopret > etablér) skal de eksisterende forekomster først og fremmest sikres, og genopretningen bør ske i direkte tilknytning til dem. Vi mener, grænsen bør revideres, så hegnet kan udvides ovenfor skrænten, og der kan genoprettes kalkgræsland ved at afvikle de tætte nåletræsbeplantninger og blotte kalken, som ligger lige under overfladen. Det botaniske potentiale bør vægte tungere end rekreative interesser, for planternes levesteder kan kun udvides, hvor kalken ligger tæt på overfladen, og hvor der er eksisterende bestande tæt på. Se vedhæftede kort med forslag til ny hegnslinje ved Sårup.

2. Dansk Botanisk Forening bifalder, at stranden og den yderste klitrække hegnes med i NNP Hanstholm. Det kan bidrage til at føre mineraler fra havet ind i klitheden, ligesom det giver plads til de naturlige kyst- og sanddynamikker, som skaber variation i klitlandskabet.

3. Dansk Botanisk Forening bakker op om udsætningen af en reproducerende hestebestand. Heste bevæger sig meget og æder grov planteføde. De skaber dynamik i klithede, klitlavninger, skrænter og skov, reducerer ophobet førne og skaber spirebede med lys og plads til lavtvoksende, konkurrencesvage planter. Reproducerende dyr giver en mere naturlig flokdynamik, og bestanden kan vokse, så hestene selv viser arealets bæreevne.

4. Dansk Botanisk Forening bifalder også udsætningen af kvæg og den reproducerende bestand i hegnet på ca. 300 ha ved Nors Sø, men vi er uforstående over for, at der ikke satses på reproducerende kvæg i hele naturnationalparken fra start. Reproducerende dyr har en mere naturlig adfærd. I en reproducerende bestand overføres viden om fødevalg og arealbrug

gennem social læring fra moderdyr til afkom. Ungdyrene lærer, hvilke planter der kan ædes, og hvor der findes føde, vand og læ på forskellige tider af året. Over generationer opbygges et lokalt stedkendskab og en mere naturlig flokadfærd. Undersøgelser af udsatte hovdyr viser, at det kan tage flere generationer, før indflyttede dyr udnytter et nyt landskab lige så effektivt som etablerede bestande. Den slags erfaring er afgørende for, at dyrene kan klare sig godt i et vildt og næringsfattigt klitlandskab som NNP Hanstholm. Hos reproducerende kvæg vil man eksempelvis se, at tyrene som en del af deres territoriale adfærd laver tyrehuller med horn og hove, hvilket giver blottede sandflader og spirebede for én- og toårige planter. Samtidig kan bestanden vokse, så Naturstyrelsen kan se, hvad NNP Hanstholms bæreevne reelt er. Reproducerende kvæg vil desuden kunne indgå i naturen som en art i egen ret, i stedet for blot at fungere som naturplejeværktøj. Kravet om øremærkning bør ikke stå i vejen, og vi har tiltro til, at Naturstyrelsen Thy kan løfte opgaven med at øremærke kalvene og tilse dyrene.

5. Dansk Botanisk Forening støtter, at Naturstyrelsen vil satse på store, tunge og mobile kvægracer. Blandt de racer, planen nævner, vil det være oplagt specifikt at vælge Tauros okser som økologisk erstatning for uroksen. Tauros er avlet til at minde så meget om fortidens urokser som muligt og godt tilpasset et liv i naturen. De browser mere end almindelige kødkvægsracer, tilbagelægger større strækninger og mosler mere krat og flere træer med deres størrelse og store horn.

6. Europæisk Bison er kendt for at browse og skrælle bark i endnu højere grad end tamkvæg. De har også en tendens til at spise mere af nåletræer end kvæg. Disse fødepræferencer giver dem en vigtig rolle i økosystemet og gør dem særligt relevante i NNP Hanstholm, hvor tilgroning med invasive nåletræer som Contorta-fyr og Sitka-gran må antages at blive en udfordring i mange år. Desuden kan NNP Hanstholm udvide artens leveområde i Europa med næsten 5.000 ha og dermed styrke dens robusthed og overlevelseschancer. Planen angiver bison som et langsigtet mål, men Dansk Botanisk Forening anbefaler at udsætte arten allerede fra åbningen af NNP Hanstholm.

7. Selvom naturen i Hanstholm Vildtreservat er meget næringsfattig, vurderer Dansk Botanisk Forening, at sigtelinjen på kun 40 kg planteædere/ha er meget lav i forhold til de videnskabelige vurderinger af naturlige tætheder på 70-250 kg/ha. En så lav dyretæthed og en langsom optrapning uden reproducerende kvæg giver en overhængende risiko for tilgroning og førneophobning. Samtidig risikerer moniteringen ikke at kunne påvise en positiv effekt af helårsgræsningen, simpelthen fordi tætheden er langt under det naturlige. Det vil være en misvisende konklusion, som kan svække opbakningen til helårsgræsning, også i andre naturnationalparker. Vi er opmærksomme på, at rapporten bag tallene vurderer, at de høje tætheder ikke er relevante for klit og typisk dansk skov, men sigtelinjen på 40 kg/ha bør ikke blive et loft. Bestanden bør reguleres af det naturlige fødegrundlag, og vi bakker op om, at der som udgangspunkt ikke støttefodres. Vi foreslår derfor reproducerende dyr fra start, så bæreevnen vurderes ud fra effekterne på vegetationen og dyrenes trivsel.

8. Dansk Botanisk Forening bifalder, at den naturlige hydrologi genoprettes ved lukning af grøfter og afbrydelse af dræn, bl.a. nord for Sårup, sydøst for Kokkær Vand og i det lave Vilsbøl. Naturlig hydrologi og næringsfattige forhold er grundlaget for en høj plantediversitet, og netop de næringsfattige vådområder i NNP Hanstholm huser sjældne arter som langbladet soldug, tvepibet lobelie og pilledrager. Vi støtter også, at førnen fjernes, hvor nåletræerne ryddes, og opfordrer til, at det sker i så stort omfang som muligt (se også punkt 10).

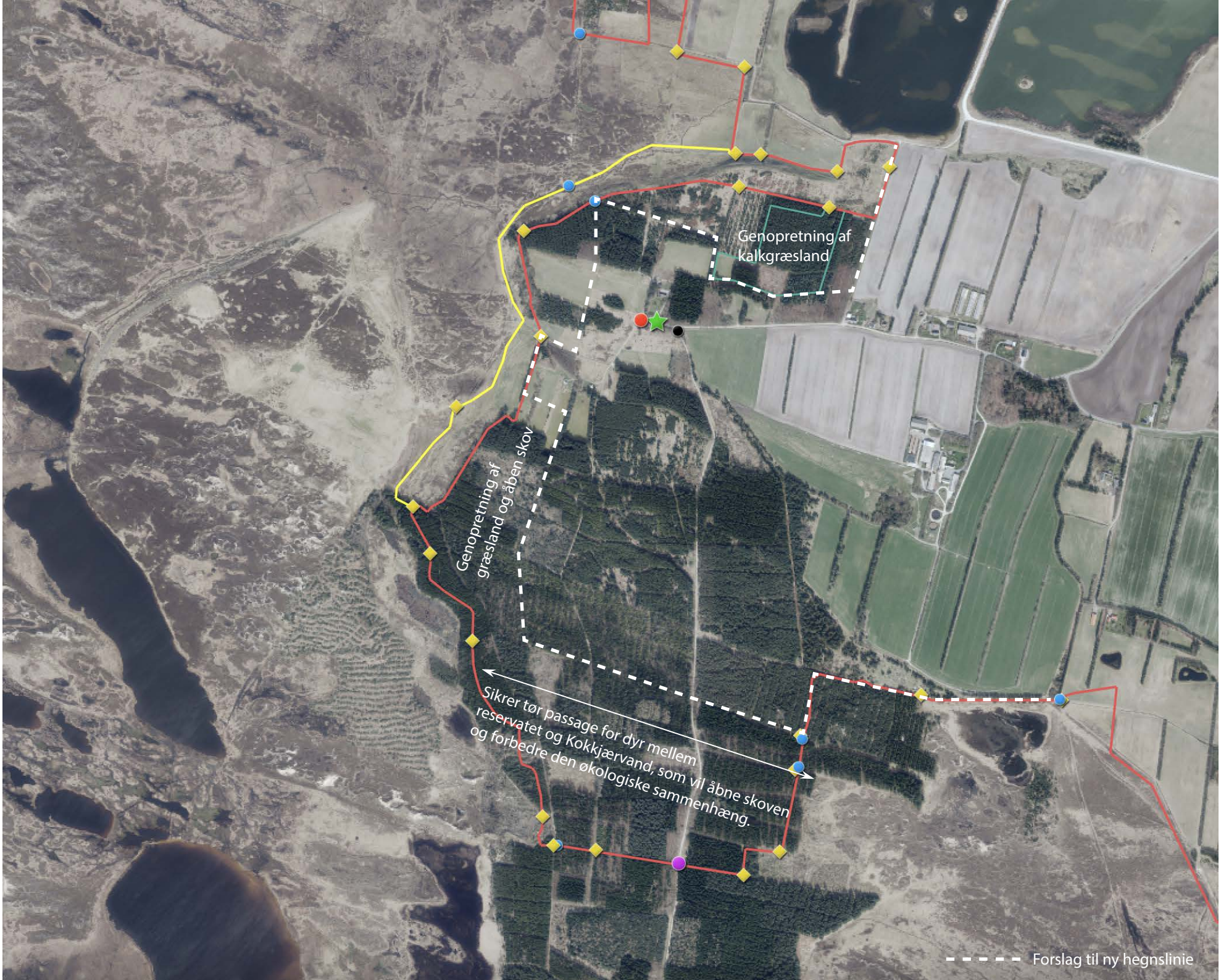
9. Naturnationalparken bør i videst muligt omfang overlades til de naturlige processer. Dansk Botanisk Forening støtter derfor, at planen åbner for målrettet naturforvaltning, hvor det er nødvendigt for at sikre sårbare rødlistede arter. For små og truede plantebestande kan det f.eks. være midlertidig frahegning eller manuel rydning af opvækst, men kun efter grundige overvejelser og som sidste udvej for enkelte, særligt sårbare arter. Naturen er dynamisk, og en misforstået naturbeskyttelse, f.eks. ved frahegning, kan skade mere, end den gavner, fordi den udelukker netop den græsning og dynamik, som mange lysåbne naturtyper og deres arter er afhængige af. Planen nævner kun, at der kan blive behov for monitering af særligt sårbare og sjældne arter. Vi opfordrer til, at de truede plantearter indgår fast i moniteringen, så behovet for indgreb kan vurderes på et sikkert grundlag.

10. Dansk Botanisk Forening støtter indplantningen af hjemmehørende træer og buske som langsigtet frøkilde. Af hensyn til autenticiteten bør planen præcisere, at der så vidt muligt anvendes plantemateriale af lokal oprindelse, så tæt på plantestedet som muligt. Planen beskriver ikke assisteret spredning til lysåben natur. Vi anbefaler, at der særligt på arealer, hvor nåletræer ryddes og førnen skrabes af, udsås frø eller udlægges frøholdigt hø med en bred pulje af de arter, der allerede findes i området. Det samme gælder ved etablering af anden ny lysåben natur, f.eks. på de ca. 30 ha tidligere agerjord og ved Sårup. Uden en sådan tilførsel risikerer de blottede arealer hurtigt at gro til med hurtigtvoksende arter, og det kan tage mange år, før de mere nøjsomme arter, som er karakteristiske for næringsfattig klit- og overdrevsnatur, selv får en chance for at indfinde sig.

Rettelse til planen: På s. 25 nævnes ”smalbladet - og bredbladet ensian”. Der er tale om smalbægret ensian (*Gentianella amarella*) og bredbægret ensian (*Gentianella campestris*), som det også fremgår af Bilag 1.

Med venlig hilsen

Rasmus Østergaard Pedersen
Formand, Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen
jyllandskredsen@botaniskforening.dk

Genopretning af kalkgræsland
Genopretning af græsland og åben skov
Sikrer tør passage for dyr mellem reservatet og Kokkjærvand, som vil åbne skoven og forbedre den økologiske sammenhæng.
Forslag til ny hegnslinie